

NOTA

Verblijfsregelingen in tijden van het coronavirus: *quid?*

Brussel, 1 april 2020

Studiedienst Orde van Vlaamse Balies

Situering

1. De Orde van Vlaamse Balies (hierna: OVB) werd door verscheidene confraters en ongeruste rechtzoekenden geraadpleegd omtrent de naleving van gehomologeerde of door de rechter opgelegde verblijfsregelingen in coronatijden. Met deze nota wordt beoogd ter zake rechtszekerheid en rust te brengen in een materie die velen aanbelangt, en niet in het minst de minderjarige kinderen¹ zelf.²

I. Uitgangspunt: naleving van de verblijfsregeling

2. In deze turbulente tijden moeten verblijfsregelingen blijven worden uitgevoerd zoals gehomologeerd of opgelegd door de rechter. Meer dan ooit is er nood aan stabiliteit en zekerheid voor alle betrokkenen. Het kind heeft er belang bij om zijn beide ouders te blijven zien en de ouders hebben er omgekeerd ook belang bij om het kind te zien. Dit werd ook reeds eerder als dusdanig gecommuniceerd door de Vlaamse regering, alsook nogmaals door de woordvoerder van het Crisiscentrum Yves Stevens (*DS* 20 maart 2020)³. De coronamaatregelen van de regering verbieden voorsnog niet dat kinderen naar hun ouders worden gebracht en dat dus wissels nog steeds plaatsvinden in het kader van de verblijfsregeling. Het betreft noodzakelijke verplaatsingen die voorsnog niet verboden zijn.

3. Dit standpunt wordt verder ondersteund door een rechtsvergelijkende analyse. Een blik over de grenzen leert ons dat in Frankrijk, waar heden ten dage eveneens een (bijna) volledige lockdown van toepassing is, de wetgever uitdrukkelijk verplaatsingen toelaat in het kader van verblijfsregelingen

¹ In deze nota wordt met de term 'kind', een minderjarig kind bedoeld.

² **Opmerking:** Een en ander onder voorbehoud van verdere wijzigingen in de situatie zoals afgekondigd door de regering. Updates van dit document volgen desgevallend.

³ Zie artikel 'De Standaard' 20 maart 2020: 'Al 837 mensen opgenomen in het ziekenhuis, 37 doden in totaal': "Wat met co-ouderschap? De bestaande regels kunnen gerespecteerd worden, ook bij koppels die in een grensgebied wonen. We vragen wel, dat indien het kind ziek is, het bij de mama of papa waar het op dat moment verblijft te houden."

(zie art. 1, eerste lid, 4° décret 16 maart 2020)⁴, zij het weliswaar via een “*attestation de déplacement dérogatoire*”.⁵ Niettegenstaande een gelijkaardig attest niet werd ingevoerd in België, verhindert dit niet dat kan worden besloten dat het brengen van minderjarigen van de ene naar de andere ouder noodzakelijke verplaatsingen zijn.⁶

4. De vraag of thans de verblijfsregeling van toepassing is voor schoolvakanties of niet moet op dezelfde wijze en vanuit hetzelfde perspectief worden beantwoord. Concreet betekent dit dat enkel voor de paasvakantie de regeling geldt die gedurende schoolvakanties van toepassing is. Voor de periodes daarbuiten gedurende dewelke de coronamaatregelen zoals afgekondigd door de regering gelden, en de lessen dus geschorst zijn⁷, is de verblijfsregeling van toepassing zoals deze geldt tijdens het schooljaar.

5. Inzake interlandelijke overbrenging van het kind past het te verwijzen naar art. 21 Brussel Ibis-Verordening⁸ volgens welke bepaling rechterlijke beslissingen betreffende ouderlijke verantwoordelijkheid genomen in een van de lidstaten van de EU in de andere lidstaten worden erkend zonder dat daarvoor enige procedure vereist is.⁹

In tijden van coronacrisis mogen de grenzen met de buurlanden evenwel alleen nog maar worden gepasseerd in het kader van woon-werkverkeer of een andere essentiële verplaatsing (bv. goederenvervoer). Wonen de ouders van het minderjarige kind dus aan beide zijden van de Belgische grens, dan kan het kind nog steeds over de grens worden gebracht aangezien het een noodzakelijke of essentiële verplaatsing betreft.

Zie daaromtrent de site van Vlaamse Overheid: <https://www.vlaanderen.be/gezondheid-en-welzijn/gezondheid/coronavirus-covid-19/verplaatsingen-en-reizen-tijdens-de-coronacrisis>.

II. Uitzonderingen

6. Op het voornoemde uitgangspunt worden twee uitzonderingen aanvaard die voortvloeien uit de wilsautonomie enerzijds, en de huidige coronacrisis en meer algemeen de volksgezondheid en het gezond verstand anderzijds. In wat volgt worden eerst die twee uitzonderingsgronden besproken (a.), om daarna de rol van het medisch attest in dezen na te gaan (b.).

a. Gronden

i. Wilsautonomie: de ouders komen anders overeen

7. De ouders kunnen onderling altijd afwijken van de verblijfsregeling voor zover beiden daarin vrijwillig toestemmen. Er weze opgemerkt dat het daarbij belangrijk is in tijden van coronacrisis

⁴ Décret n° 2020-260 du 16 mars 2020 portant réglementation des déplacements dans le cadre de la lutte contre la propagation du virus covid-19, *JORF* 17 maart 2020.

⁵ Te raadplegen via: https://www.gouvernement.fr/sites/default/files/contenu/piece-jointe/2020/03/attestation_de_deplacement_derogatoire.pdf.

⁶ Ook in Italië geldt vooralsnog dat wissels in het kader van de verblijfsregeling toegelaten verplaatsingen zijn: <http://www.governo.it/it/faq-iorestoacasa>, (geconsulteerd op 1 april 2020): “*Sono separato/divorziato, posso a andare a trovare i miei figli?*”

Si, gli spostamenti per raggiungere i figli minorenni presso l'altro genitore o comunque presso l'affidatario, oppure per condurli presso di sé, sono consentiti, in ogni caso secondo le modalità previste dal giudice con i provvedimenti di separazione o divorzio.”; zie ook: <https://www.money.it/Coronavirus-genitori-divorziati>; <https://www.money.it/Autocertificazione-cambia-modulo-ministero-interno> [Sinds het *decreto legge 25 marzo 2020, nr. 19* (*Gazzetta Ufficiale 26 maart 2020*) geldt in Italië de verplichting van een certificaat].

⁷ Voorlopig zijn de lessen geschorst tot en met 19 april 2020. Voor meer info zie: <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/coronavirus> (geconsulteerd op 1 april 2020).

⁸ Verordening nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheden en tot intrekking van verordening nr. 1347/2000, *OJL* p338; zie hierover o.a.: T. KRUGER en E. ULRIX, *De toepassing in België van de Europese IPR-verordeningen*, Antwerpen, Intersentia, 2016, p27-51; T. KRUGER, “De internationale rechtsmacht van de Belgische rechtbanken in familiezaken. Ouderlijke verantwoordelijkheid” in *Handboek Familieprocesrecht*, 2017, nrs. 200-211.

⁹ T. KRUGER en J. VERHELLEN, *Internationaal privaatrecht. De essentie*, Brugge, Die Keure, 2019, p184 en p197.

steeds de volksgezondheid voor ogen te houden. De advocaat moet zijn cliënten hierbij tot voorzichtigheid adviseren.

ii. Noodtoestand

8. Een situatie van noodtoestand vormt een rechtvaardigingsgrond voor de niet-naleving van de verblijfsregeling.¹⁰ In tijden van corona gaat het dan, de maatregelen zoals afgekondigd door de regering indachtig¹¹, om de volgende situaties:

- een van de ouders is besmet met corona

9. Het wordt absoluut afgeraden om het kind over te brengen naar de ouder die besmet is met corona. Om besmetting te voorkomen wordt aanbevolen om het kind bij de ouder te laten die niet besmet is. Verblijft het kind evenwel bij een ouder die besmet is met corona, dan wordt overeenkomstig de coronamaatregelen van de regering, aanbevolen om het kind niet over te brengen naar de niet-besmette ouder.

- het kind is besmet met corona

10. Is het kind besmet met het coronavirus dan geldt dezelfde redenering als reeds weergegeven. Breng het zieke kind niet over van de ene ouder naar de andere, maar laat hem of haar uitzieken bij de ouder waar hij of zij verblijft. Dit om verspreiding van het virus te voorkomen.

- een andere bij de ouder inwonende persoon is besmet met corona

11. Is een andere persoon, zoals de plusouder, grootouder of een ander familielid, inwonend bij de ouder van het kind besmet met corona dan zijn dezelfde richtlijnen van toepassing als *supra* weergegeven.

- beide ouders en/of het kind zijn besmet met corona

12. Zijn beide ouders en/of het kind besmet met het coronavirus dan wordt overeenkomstig de maatregelen van de regering aanbevolen dat de zieke ouders en/of het kind thuisblijven teneinde de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Bijgevolg is het aanbevelenswaardig om in dit geval het (al dan niet zieke) kind niet over te brengen van de ene zieke ouder naar de andere zieke ouder in het kader van de verblijfsregeling.

Advocaten worden in al deze situaties aangespoord om hun cliënten te wijzen op de mogelijkheden van online communicatie.

b. Medische attesten als bewijs van besmetting?¹²

13. Inzake de rol die medische attesten kunnen spelen in het kader van de vaststelling van een coronabesmetting en de naleving van de verblijfsregeling kunnen de volgende drie hypothesen worden onderscheiden:

¹⁰ I. BOONE, "Rechten omtrent het vermogen van de minderjarige", *TPR* 2017, nrs. 694-696, (1085) 1103-1105.

¹¹ zie voor een FAQ over de maatregelen: <https://www.info-coronavirus.be/nl/faq/#001>; <https://www.info-coronavirus.be/nl/> (geconsulteerd op 1 april 2020):

zie o.a.: "[Wat moet ik doen als ik ziek ben? Heb je koorts en/of luchtwegklachten \(zoals hoesten en ademhalingsmoeilijkheden\) ?](#)"

- *Blijf thuis*
- *Bel je huisarts en vermeld je symptomen. Ga niet naar de wachtkamer of naar spoed. De huisarts bepaalt via telefonisch consult of je thuis kan uitzieken of naar het ziekenhuis moet."*

¹² Zie over het bewijs in rechte aan de hand van een medisch attest o.a.: F. BLOCKX, *Beroepsgeheim*, Antwerpen, Intersentia, 2014, nrs. 506-549; J. LAENENS, "De medische expertise" in A. HEYVAERT e.a., *Juridische aspecten van de geneeskunde*, Antwerpen, Kluwer, 1989, (489) 493, nr. 6.

- ofwel is er *een medisch attest voorhanden dat een coronabesmetting vaststelt* van een ouder, kind of andere inwonende persoon: in dat geval moet worden gehandeld zoals hierboven weergegeven (cfr. nrs. 9-12).

- ofwel is er *een medisch attest voorhanden dat niet uitdrukkelijk coronabesmetting specificeert*: is er een medisch attest voorhanden dat een van de voornoemde personen gewettigd afwezig laat zijn van zijn of haar werk (werkonbekwaamheid) of bv. de crèche wegens een neusverkoudheid of andere medische oorzaak, maar dus zonder nader te specificeren dat het om *(een vermoeden van) coronabesmetting* gaat, dan moet in beginsel de verblijfsregeling worden nageleefd. Een en ander tot bewijs van het tegendeel.

Overeenkomstig de richtlijnen die huisartsen moeten volgen is er immers maar sprake van een mogelijk geval van coronabesmetting (i.e. een vermoeden van coronabesmetting) bij *“elke persoon met een acute infectie van de bovenste of onderste luchtwegen die nieuw verschijnen of die verergeren, voor een patiënt die chronische respiratoire symptomen vertoont.”*¹³ In dat geval wordt aangeraden dat de patiënt best telefonisch contact opneemt met de huisarts die vervolgens telefonisch beslist of al dan niet een attest voor 7 dagen werkonbekwaamheid wordt voorgeschreven. De arts neemt geen coronatest af van de patiënt.¹⁴ De FOD Volksgezondheid overweegt in dat geval: *“Mensen met luchtweginfecties voor wie een ziekenhuisopname niet nodig is, worden niet meer getest. Bij hen gaan we ervan uit dat ze COVID-19 hebben. De huisarts geeft hen de instructie om thuisisolatie toe te passen.”* Dit betekent concreet dat de betrokkene minstens 7 dagen thuisblijft en de woning niet verlaat.¹⁵ In deze situatie is het dus belangrijk om niet alleen oog te hebben voor het belang van het kind en van de ouder(s) om wederzijds contact te onderhouden, maar zeker ook voor de volksgezondheid en het tegengaan van de verspreiding van het coronavirus. Het komt dan ook gerechtvaardigd voor om gedurende die 7 dagen desgevallend af te wijken van de verblijfsregeling zoals *supra* weergegeven (cfr. nrs. 9-12). Wordt evenwel na de periode van 7 dagen thuisisolatie geen coronabesmetting vastgesteld dan moet de verblijfsregeling opnieuw worden nageleefd.

- ofwel *ontbreekt een medisch attest of ander bewijs dat een coronabesmetting vaststelt* van een ouder, kind of andere inwonende persoon: in dit geval moet de verblijfsregeling worden nageleefd.

III. Sancties

14. Het is tevens belangrijk de aandacht van de ouders te vestigen op het volgende:¹⁶

- wanneer een van hen weigert om het kind terug te brengen of af te geven aan de andere ouder, in weerwil van een gehomologeerde of door de rechter opgelegde verblijfsregeling en buiten de voornoemde situaties van noodtoestand of conventionele afspraken, dan maakt de weigerachtige ouder zich schuldig aan het misdrijf van niet-afgifte van het kind (art. 432 Sw.);

- de rechter kan steeds een nieuwe beslissing nemen met betrekking tot de verblijfsregeling (art. 387ter, §1, derde lid BW);

- de rechter kan de ouder gedupeerde toestaan een beroep te doen op dwangmaatregelen ter naleving van de verblijfsregeling bv. middels beroep op een gerechtsdeurwaarder (art. 387ter, §1, vierde lid BW);

¹³ *Procedure voor huisartsen in geval van een mogelijk geval van COVID-19* (versie 29 maart 2020), https://epidemiowiv-isp.be/ID/Documents/Covid19/COVID-19_procedure_GP_NL.pdf (geconsulteerd op 1 april 2020).

¹⁴ Dit gebeurt enkel bij personen met ernstige luchtwegklachten die omwille van hun klinische toestand moeten worden opgenomen in het ziekenhuis en bij zorgpersoneel met klachten aan de luchtwegen (<https://www.info-coronavirus.be/nl/wie-ziek-is/>) (geconsulteerd op 1 april 2020).

¹⁵ <https://www.info-coronavirus.be/nl/wie-ziek-is/> (geconsulteerd op 1 april 2020).

¹⁶ Zie o.a. I. BOONE, “Rechten omtrent het vermogen van de minderjarige”, *TPR 2017*, nrs. 687-696, (1085) 1100-1105; P. SENAËVE en Ch. DECLERCK, *Compendium van het personen- en familierecht*, Acco, Leuven, 2019, nrs. 2334-2343; P. SENAËVE, “De rechtspleging inzake uitvoerings- en dwangmaatregelen m.b.t. verblijfs- en omgangsregelingen” in *Handboek familieprocesrecht*, 2017, nrs. 1710-1793.

- de rechter kan een dwangsom opleggen om de verblijfsregeling te laten naleven (art. 387ter, §1, vijfde lid BW);

- de rechter kan ook de weigerachtige ouder veroordelen tot een morele schadevergoeding tegenover de andere ouder.

Voor de werking van de familierechtbanken in tijden van corona, zie:

<https://www.advocaat.be/DipladWebsite/media/DipladMediaLibrary/Documenten/Nieuws/Overzicht-diverse-maatregelen-per-resort.pdf>.

Besluit

15. Samenvattend kan worden besloten dat in tijden van coronacrisis:

- de rechtszekerheid, het belang van het kind en het belang van de ouders de grondslag vormen op basis waarvan verblijfsregelingen zoals gehomologeerd of opgelegd door de rechter blijven moeten worden uitgevoerd;

- bij een coronabesmetting van een ouder of kind of andere inwonende persoon, om redenen van volksgezondheid aanbevolen wordt om af te wijken van de bestaande verblijfsregeling (cfr. nrs. 9-12);

- meer algemeen advocaten in deze tijden het nut moeten benadrukken van online communicatie en sociale media, alsook hun cliënten moeten wijzen op hun verantwoordelijkheden bij het naleven van verblijfsregelingen zonder daarbij evenwel de volksgezondheid uit het oog te verliezen.